

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2013-2014)

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Σκανταλιές»
(Ενότητα 5, Β΄ τεύχος)

Τάξη: Α΄ Δημοτικό Σχολείο: Δημοτικό Σχολείο Εθνάρχης Μακάριος Γ΄ (ΚΑ)

Ημερομηνία: 27/03/2014

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Πόπης Ιακώβου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι: Φρόσω Γιάγκου
(Εκπαιδευτικός) και Άννα Γεωργίου (Σύμβουλος Ελληνικών)

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Μέσα από την προεπισκόπηση της ενότητας του βιβλίου «Σκανταλιές», με έμφαση τον προοργανωτή της, τα παιδιά έκαναν υποθέσεις για το τι περιλαμβάνει η ενότητα. Παράλληλα, συνέδεσαν τις σκανταλιές σκύλων με προσωπικές τους εμπειρίες, αξιοποιώντας σχετικό υλικό που έφεραν στην τάξη ή και υλικό που εντόπισαν με τη βοήθεια της δασκάλας τους στο διαδίκτυο (φωτογραφίες παιδιών με τα κατοικίδια σκυλιά τους, λογοτεχνικά βιβλία και εγκυκλοπαίδειες για σκύλους, παρακολούθηση και συζήτηση της ταινίας «Μπετόβεν»). Από τη συγκεκριμένη συζήτηση προέκυψε ο προβληματισμός **«Είναι ωραίο να έχεις σκυλάκι ή μπελάς;»** Παράλληλα, στην τάξη ετοιμάστηκε «Η Γωνιά του Σκύλου», όπου τοποθετήθηκε το υλικό που έχει συλλεχθεί και το οποίο χρησιμοποιείται από τα παιδιά με κάθε ευκαιρία για να παίξουν και να υποδυθούν ρόλους σε σχέση με το θέμα που τους προβληματίζει.

1.2. Δείκτες Επιτυχίας – Επάρκειας:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.3. Αρχίζουν να συνδέουν νοήματα κειμένων με συγκεκριμένο πλαίσιο 1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εντοπισμό βασικών πληροφοριών και απόδοση του κύριου νοήματος του κειμένου	1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένο θεματικό πλαίσιο ή και προβληματισμό, που αφορούν σε άμεσες εμπειρίες («Είναι ωραίο να έχεις σκυλάκι ή μπελάς;») 1.4.1. Απιολογημένες προβλέψεις για το περιεχόμενο κειμένου, με βάση στοιχεία, όπως: εικόνα, τίτλος ή και άλλα γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία (ανάλογα με το είδος κειμένου), πριν από την ανάγνωση 1.4.3. Απόδοση βασικών πληροφοριών με μη γλωσσικά μέσα (π.χ., με ζωγραφιά, παντομίμα) 1.4.6. Διακειμενικές συνδέσεις με έμφαση στα άμεσα νοήματα του κειμένου (π.χ., «κείμενο - εαυτός», «κείμενο - κείμενο», «κείμενο - κόσμος»)
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.1. Διαβάζουν κείμενα, με υποστήριξη, έχοντας κατακτήσει τον μηχανισμό της ανάγνωσης 2.4.2. Κατανοούν <u>αφηγήσεις</u> , εντοπίζοντας το σκηνικό και τη βασική πλοκή τους	2.1.3. Γραφοφωνημική αντιστοιχία (αντιστοιχία γραμμάτων – φθόγγων, «ει») 2.1.6. Βασικά σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό) 2.4.2.1.1. ρήματα δράσης, αισθήσεων (γ' πρόσωπο σε 'ει')
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Κρίνουν τα νοήματα ενός κειμένου, σε σχέση με τον εαυτό τους	3.2.1. Συμφωνία ή μη με προσωπικές εμπειρίες, προϋπάρχουσες γνώσεις, γνωστά κείμενα 3.2.2. Συνέπειες του περιεχομένου και του ύφους του κειμένου στους ίδιους ως αναγνώστες

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν το παραγόμενο κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.1. Καθορίζουν συγκεκριμένη ανάγκη για επικοινωνία και δράση, που σχετίζονται με άμεσες εμπειρίες 1.2. Καθορίζουν τον σκοπό και τον αποδέκτη, αρχίζοντας να συνδέουν το παραγόμενο κείμενο με επικοινωνιακό πλαίσιο	1.1.2. Κίνητρα για παραγωγή κειμένου, όπως: οδηγίες για σωστή διαχείριση ενός κατοικίδιου 1.2.2. Στοιχεία επικοινωνιακού πλαισίου, όπως: αποδέκτης, χώρος, χρόνος δημοσιοποίησης κειμένου (ενημερωτικό έντυπο οδηγιών προς παιδιά σχολείου – ιδιοκτήτες σκύλων για ευαισθητοποίηση)

2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο	
2.3.4.1. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία, για να καταγράψουν οδηγίες σε μη συνεχή λόγο που σχετίζονται με άμεσες εμπειρίες τους	2.3.4.1.1. Ρήματα δράσης - εγκλίσεις, ενικό - πληθυντικό αριθμό, άρνηση (π.χ., «δεν») κ.λπ.
2.3.4.2. Αξιοποιούν μη γλωσσικά στοιχεία, για να καταγράψουν οδηγίες σε μη συνεχή λόγο που σχετίζονται με άμεσες εμπειρίες τους	2.3.4.2.1. Εικόνα - ζωγραφιά, σημεία (bullets), βέλη, σχήματα κ.λπ.
2.3.4.3. Αξιοποιούν συμβάσεις που αφορούν στη δομή κειμένου, για να καταγράψουν οδηγίες σε μη συνεχή λόγο που σχετίζονται με άμεσες εμπειρίες τους (ανάλογα με το είδος κειμένου)	2.3.4.3.1. Ευέλικτη παρουσίαση οδηγιών σε μη συνεχή λόγο (π.χ., χωρίς εισαγωγική ή καταληκτική αναφορά, σε λίστα), σειροθέτηση [π.χ., με αριθμούς, γράμματα αλφαβήτου, εικόνα, σημεία (bullets), βέλη, σχήματα] κ.λπ.
3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου, με βάση το θεματικό πλαίσιο και προσωπικά κριτήρια	3.1.1. Πραγμάτωση κειμένου, όπως: γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία, κειμενικές συμβάσεις (π.χ., κατάλληλο θεματικό λεξιλόγιο, κατάλληλη χρήση εικόνων), συνοχή και συνεκτικότητα κειμένου: δείκτες συνοχής (π.χ., σύνδεσμοι), απλή νοηματική συνέχεια 3.1.2. Επικοινωνιακή επάρκεια κειμένου, όπως: συνάφεια θέματος, σκοπού, αποδέκτη, ύφους

Κατανόηση - Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Κατανοούν και παράγουν προφορικό λόγο τοποθετώντας τον σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.2. Αναγνωρίζουν και αποδίδουν το κύριο νόημα και βασικές πληροφορίες που δηλώνονται άμεσα	1.2.3. Απλό λεξιλόγιο, μη γλωσσικά μέσα (π.χ., εικόνα), έκφραση με υποβοήθηση (π.χ., υποστηρικτικές ερωτήσεις), για την απόδοση κυρίου νοήματος και βασικών πληροφοριών, π.χ., σκανταλιές του σκύλου (με βάση το υπό παρακολούθηση βίντεο)
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο προφορικός λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
3. Αξιολογούν και κρίνουν προφορικό λόγο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Κρίνουν τα νοήματα ενός κειμένου, σε σχέση με τον εαυτό τους	3.2.1. Συμφωνία ή μη με προσωπικές εμπειρίες, προϋπάρχουσες γνώσεις (σε σχέση με το υπό παρακολούθηση βίντεο)

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

Θα γίνει, αρχικά, επαναφορά και σύνδεση με το προηγούμενο μάθημα, μέσω ενός παιχνιδιού «τοποθέτησης» των παιδιών στο ερώτημα: «Είναι ωραίο να έχεις σκυλάκι ή μπελάς;». Αφού τα παιδιά εκφράσουν τις απόψεις τους, κάνουν προβλέψεις για το πώς αντιμετωπίζονται οι σκανταλιές του σκύλου στο κείμενο του βιβλίου τους «Το καπέλο περπατάει!», βασιζόμενα στην εικόνα και στον τίτλο. Με στόχο την επιβεβαίωση ή τη διάψευση των υποθέσεών τους, θα ακολουθήσει η ανάγνωση του κειμένου. Η δασκάλα θα εμπλέξει τα παιδιά στην αναγνωστική διαδικασία, μέσα από δραματοποίηση και υπόδοση αντίστοιχων ρόλων. Συγκεκριμένα, τα παιδιά θα κληθούν να επιβεβαιώσουν ή να διαψεύσουν τις αρχικές τους υποθέσεις, εντοπίζοντας συγκεκριμένες λέξεις/φράσεις από το κείμενο. Με παιγνιώδη τρόπο, αναμένεται να αναδυθεί η λειτουργία των ενεργητικών ρημάτων γ' προσώπου ενικού, γεγονός που θα δώσει τη δυνατότητα εστίασης στο δίψηφο γράμμα –ει. Ακολούθως, και αποσκοπώντας στη διερεύνηση του πώς άλλοι ιδιοκτήτες σκύλων αντιμετωπίζουν τις σκανταλιές των σκύλων τους, θα προβληθεί το βίντεο του παιδικού τραγουδιού «Ο Πλάτωνας ο σκύλος μου». Μέσα από συγκεκριμένο παιχνίδι, τα παιδιά αναμένεται να εντοπίσουν και να καταγράψουν τις σκανταλιές αυτού του σκύλου, κάτι που θα δώσει την ευκαιρία για επαναφορά του υπό έμφαση γραμματικού φαινομένου και δίψηφου γράμματος. Παράλληλα, δίνονται ανοίγματα για δημιουργική γραφή, με βάση τη ρίμα του τραγουδιού, τα οποία, ωστόσο, μπορούν να αξιοποιηθούν σε επόμενο μάθημα. Θα ακολουθήσει συζήτηση, συγκρίνοντας το τραγούδι με το κείμενο του βιβλίου τους, όσον αφορά την κοινή οπτική που παρουσιάζουν για το πώς εκλαμβάνονται οι σκανταλιές των σκύλων. Αναμένεται εντοπισμός συγκεκριμένων γλωσσικών και μη γλωσσικών στοιχείων, μέσω των οποίων αιτιολογούν τα συμπεράσματά τους. Παράλληλα, προσδοκείται ότι θα αναδειχθούν ορισμένες, τουλάχιστον, επιπλέον οπτικές για το θέμα, με αναμενόμενο τον επαναπροσδιορισμό του ερωτήματος-προβληματισμού τους, όσον αφορά στις ευθύνες ενός/μίας ιδιοκτήτη/τριας σκύλου ή και άλλων κατοικίδιων ζώων. Τέλος, και με βάση τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, θα επιχειρηθεί η υλοποίηση πλαισιωμένων ασκήσεων εμπέδωσης του υπό έμφαση γραμματικού φαινομένου.

Γενικότερα, η συγκεκριμένη διδασκαλία αποσκοπεί στο να αναδείξει στοιχεία, όπως τα ακόλουθα:

- Στοχευμένη και αποτελεσματική αξιοποίηση σχολικού εγχειριδίου (κειμένων και ασκήσεων), σε συνδυασμό με συμπληρωματικό υλικό.
- Ευέλικτη ανάπτυξη ενότητας γύρω από συγκεκριμένο θέμα που ενδιαφέρει και έχει νόημα για τα παιδιά.
- Εσωτερική συνοχή μεταξύ των δραστηριοτήτων μιας διδασκαλίας και του συνόλου των διδασκαλιών μιας ενότητας.
- Διδασκαλία γλωσσικών/γραμματικών φαινομένων, με τρόπο επικοινωνιακά, συν(γ)-κειμενικά πλαισιωμένο, που να αναδεικνύει τον λειτουργικό ρόλο τους στον λόγο.
- Άσκηση μέσω «γυμνασμάτων» γραμματικής / παραγωγής γραπτού λόγου, όπου χρειάζεται.
- Ανάδειξη των συμβάσεων των διδασκόμενων κειμένων, ανάλογα με το συγκεκριμένο όπου αυτά αναπτύσσονται και λειτουργούν.
- Ανάπτυξη στρατηγικών και δεξιοτήτων που αφορούν τα διάφορα επίπεδα αναγνωστικής κατανόησης και κριτικής προσέγγισης των κειμένων.
- Αξιοποίηση θεατρικών συμβάσεων, για υποστήριξη της διδασκαλίας της γλώσσας.
- Αξιοποίηση εργαλείων λογοτεχνίας, όπως η δημιουργική γραφή, για επίτευξη στόχων πρώτης ανάγνωσης και γραφής.

- Διαφοροποίηση εργασίας μέσω παραγωγής πλαισιωμένου γραπτού λόγου/κειμένου είτε σε επίπεδο λέξης είτε σε επίπεδο πρότασης/εων.

1.4. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

Μέσα από τον αναμενόμενο επαναπροσδιορισμό του προβληματισμού των παιδιών για τις ευθύνες ενός/μιας ιδιοκτήτη/τριας σκύλου, αξιοποιείται η προκύπτουσα ανάγκη για επεξεργασία και συνεξέταση κειμένων από διάφορες κοινωνικές ομάδες, και αντίστοιχων οπτικών, που ασχολούνται με το συγκεκριμένο θέμα (π.χ., λογοτέχνες-παραμύθια, φιλοζωικές οργανώσεις-άρθρα, επιστήμονες- παιδικές εγκυκλοπαίδειες). Επομένως, στο μέτρο του δυνατού για τα παιδιά της συγκεκριμένης Α΄ τάξης, θα διερευνηθεί το θέμα, έτσι ώστε να πάρουν πληροφορίες για τις ευθύνες που βαραινούν τους/τις ιδιοκτήτες/τριες σκύλων. Σε αυτό το πλαίσιο, θα παραγάγουν ενημερωτικό έντυπο με οδηγίες που αφορούν τη φροντίδα και εκπαίδευση των κατοικίδιων σκύλων αλλά και αντίστοιχες αφίσες ή και άλλες δραστηριότητες μετά από αναπλαισίωση/αντικατάσταση ασκήσεων του Τ.Ε., π.χ., «Το γράμμα ενός σκύλου προς έναν/μια υποψήφιο/α ιδιοκτήτη/τρια σκύλου». Το υλικό αυτό θα κοινοποιηθεί στα παιδιά του Σχολείου για ευαισθητοποίησή τους. Παράλληλα, τα παιδιά θα μελετήσουν και τα κείμενα της ενότητας του βιβλίου τους «Ένας καινούριος μαθητής» και «Όλοι στο οικόπεδο», έτσι ώστε να ανακαλύψουν ποιες άλλες σκανταλιές κάνει ο σκύλος της ιστορίας του βιβλίου τους και πώς θα μπορούσε η ιδιοκτήτρια να τις αντιμετωπίσει, με βάση τις πληροφορίες που έχουν συλλέξει από τη μελέτη του επιπρόσθετου υλικού (χρήση θεατρικών συμβάσεων διαδρόμου σκέψης, σβούρας κ.ά.). Μέσα από την προαναφερθείσα διαδικασία, θα επιδιωχθεί η υλοποίηση συγκεκριμένων γλωσσικών στόχων, όπως, η διδασκαλία των δίψηφων γραμμάτων «μπ» και «ντ», τα οποία προκύπτουν έντονα σε συγκεκριμένα παραμύθια που θα τύχουν επεξεργασίας, η διαισθητική χρήση υποτακτικής έγκλισης στη συγγραφή των οδηγιών, η λειτουργία ενικού vs πληθυντικού- με έμφαση στο δίψηφο γράμμα «οι»- για ανάδειξη των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων/σκανταλιών που δεν ισχύουν μόνο για ένα σκύλο αλλά για την πλειοψηφία των σκύλων, η εστίαση στις κειμενικές συμβάσεις του παραμυθιού, έναντι άλλων κειμένων που θα τύχουν επεξεργασίας, για το πώς αυτές λειτουργούν στο συγκεκριμένο περιβάλλον όπου αναπτύσσονται κ.ά.

2. Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα και ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και τυχόν συμπληρωματικό υλικό):

- Κείμενο Β.Μ. «Το καπέλο περπατάει!» (προβολή του κειμένου για τη μέγιστη αξιοποίηση εργαλείων της τεχνολογίας, με πρόσθετη αξία, στην επίτευξη συγκεκριμένων διδακτικών στόχων)
- Τραγούδι (βίντεο): «Ο Πλάτωνας ο σκύλος μου»: <http://www.youtube.com/watch?v=YiWxSN0XPkY>
- Επαναπλαισίωση γλωσσικών ασκήσεων Β.Μ. σελ. 9, Τ.Ε. σελ. 6